

te, en het
os zekeren
elf. Maar
d, dat dit

dit geding
en eerste,
eerlijkweg
En ten
gen wil, te
lic redenen
jods.
te hier den
el vanzelf

is, dat wel
naar het
terd is, dat
est dood-

ken, noch
orstanders
lechts een
heid onder
et accoord
naristische
plogie be-
nen anders

erlijken
ook even-
openlijk
band met
h. Het

helder en
voorstan-
andere
angedaan,
gen terug

at opzicht
minaristi-
sag, dat
gd en ge-
evenzoo
erd geval,
van voor-
opvoeding,
de Vrije
dhaaf en

standpunt
kan in
rlegd, of,
et zekere

f.
de redac-
faccovius
em eens,
ler stelt,
schie me-
hode die
rkt, maar
ius, maar
Marck en
het be-
tegen-
dt, ge-
dus e.a.

hem toe-
accovius
de ma-
het Uni-
ralsinds
schappe-
ijziging
ke aan-
hebben
ectische

nen hier
te dialec-
zonder
is, en
de in de
scholas-
alle
Maar
et, dat
eel ont-
zaak,
daarom
maken,
wikke-
ethode

ng het
tegen-
Bij-
stand-
geen
dankt
de van

is ver-
heid
oetius
hij als
aan-
was.
erken,
es zoo
te van

neene
ik het
le, die
ellen,
wordt,

een eenig Gereformeerd theoloog, dien naam
waard, zich thans nog tegen de dialectisch-
systematische methode zou verzetten.

Roman-literatuur.

VII.

De ridder-Romans noch de uit cheval-
resque herinnering geboren avontuurlijke
romans konden op den duur boeien.
Vooral niet toen de nieuwe tijd metter-
daad dorst naar werkelijkheid deed opkomen.

De tegenstelling met de onbevredigde
wereld van zijn eigen leven was eerst gezocht
in het vaderland daarboven met zijn enge-
len en heiligen. Toen in de wereld der
kruistochten, die religie aan riddersdaad
hielden. Allengs, na loslating der religie,
alleen in het ridderleven. Uit dat ridder-
leven was het epische almeer door het
avontuurlijke teruggedrongen. En wat naast
het avontuur nog magnetisch naverkte was
alleen de minnekoos, die aan poort en
ridder gemeen was.

Nu echter ontwaakten andere behoeften.
Het avontuurlijke werd te slaau van
smaak, de traditionele minnarij raakte
door eindloos herhalen versleten. De vorm
was uitgehold. Geen wezen bleef over.

Wat is hiervoor toen in de plaats ge-
treden? Door welk motief is de roman
toen vooruit gedrongen naar nieuwe levens-
phase?

Ze moest een tegenstelling blijven ge-
ven met de wereld, waarin men zelf
verkeerde. Welke was die nieuwe tegen-
stelling?

Hierop luidt het antwoord, dat de ro-
man ongemerkt die nieuwe tegenstelling
zocht en vond in die levenskringen, die
buiten de groote heirbaan des levens liggen.
Er is het gewone leven, waar de groote
meerderheid van hen, die leetuur voor ver-
maak en geestesgenieting zoeken, in gebo-
ren worden en wegsterven. De weg dien zij
daarbij bewandelen, noemen we de groote
heirbaan des levens.

Maar zijwaarts af van die groote heir-
baan buigen zich allerlei zijpaden en kron-
keladen, die heinenleiden naar kleine afge-
zonderde levenskringen, waar ieder op zijn
beurt iets van hoort, maar waar het groote
publiek buiten staat, en die het niet kent.
Levenskringen die voor de groote menigte
een vreemd leven doorleiden. Denk slechts
aan het zeeleven, het studentenleven, het
herderleven enz.

Toen nu tegevolge van de groote ont-
dekkingen, die op zee en te land waren
gedaan, de wereld voor aller besef al groo-
ter werd, en dat „vreemde leven“ al groo-
ter afmetingen aannam, verplaatste zich de idee
van het avontuur. Was dit vroeger gezocht
in de voorstelling der fantasie en in herin-
neringen aan voorbijgegangene tijden, nu be-
gon men dat avontuur in de actualiteit te
zoeken, in het werkelijke leven dat nog
doorleefd werd, maar in kringen die buiten
het bereik der meesten lagen, waar men wel
van hoorde, maar toch eigenlijk het fijne
niet van wist.

Dit prikkelde de nieuwsgierigheid. Er
ontstond zucht en lust, om zich ook in die
ons vreemde levenskringen te verplaatsen.
Men wilde het vage begrip van de wijde,
wijde wereld aanvullen, door kennis van
wat in die ons vreemde levenskringen door-
leefd werd.

Daaraan nu kwam men deels tegemoet
door reisverhalen, en verhalen van zeetoch-
ten, en door beschrijvingen van vreemde
landen; maar toch, dat was op den duur te
taai, de beschrijving van toestanden en
gebeurtenissen werd destijds in zoo drogen
langdradigen vorm gegeven, dat alleen de
man van studie het zich getroostte, die te
doorworstelen.

Wat men verlangde, en wat komen moest,
was het werk van den kunstenaar, die als
in medaillonvorm die vreemde toestanden
uit die vreemde levenskringen in beeld
bracht, en ze als in het leven teekende. En
zoo ontstond de roover-roman, de neger-
roman, de soldaten-roman, de studenten-
roman enz., die allen het ééne groote doel
hadden, ons zulke, ons vreemde levenskrin-
gen ons nader te brengen, en er ons in te
doen meeleven.

Toch prikkelde hietoe niet alleen de
nieuwsgierigheid. Er kwam een ander, hoer-
ger motief bij.

De opvatting van het menschelek leven
als zoodanig was vernuimd.

Lange eeuwen had men geleefd in de
voorstelling, alsof het gekerstende Euro-
peesche leven, gelijk zich dat hier ontwik-
kelde had, al het leven was. Wat daar bui-
ten lag, telde niet mede. Dank echter zij de
uitbreiding van scheepvaart en handel bleek
die opvatting al spoedig niet houdbaar. De
ontdekking, dat in Amerika, geheel van ons
leven afgezonderd, een heel ander mensche-
lek leven doorleefd was, dat toch ook on-
der de Inca's in Peru, en niet minder in
het rijk der Azteken tot grooten bloei was
gekomen, veranderde die voorstelling nood-
wendig. En toen daarbij de geruchten kwa-
men van het rijk van den groeten Mogol in
Indie, van het wonderrijk der Chinezen en
Japannezen, en ten slotte ook van de ne-
gers in Afrika, begon men in te zien, dat
de menschelek veel breeder afmetingen be-
ziet, en oneindig meer verscheidenheid aan-
biedt, dan wat men dusver als levensvorm
gekend had.

Zoo brak de idee der strakke eenheid in
die der veelvormige pluriformiteit. Het
leven was niet eenvormig, maar veelvormig.
Die veelvormigheid boeiende belangstel-
ling in, en dat veelvormige leven wenschte
men te leeren kennen.

En nauwelijks had die gedachte post ge-
vat, of men begon te ontdekken, dat ook
in Europa zelf het leven veel meer ver-
men aanbod, dan het conventionele waar-
aan men zich gewend had; en begon men
te verstaan, dat ook deze andere levens-

kringen, ook al lagen ze buiten de groote
heirbaan des levens, toch tot ons mensche-
lek leven behoorden, en er eigen typen in
vormden.

Het was dus volstrekt niet alleen de
prikkel der nieuwsgierigheid, maar ook
wel terdege de breede, ruimer opvatting
van ons menschelek leven als zoodanig,
die met belangstelling den blik deed slaan
in die ons vreemde levenskringen, om alzoo
het leven der menschelek beter te leeren
overzien.

De roman-soort die hieraan haar op-
komst dankte, voldeed alzoo aan een twee-
ledige behoefte. Ze brak met de ridderavon-
turen, en greep naar het werkelijke leven,
om te prikkelen, te boeien door het vreemde,
maar tegelijk ook om het menschelek leven
in zijn veelvormigheid ons nader te brengen.

Drie stadiums heeft deze roman-soort
hierbij doorlopen. Het eerste stadium deed
alleen dienst om ons het vreemde leven te
leeren kennen, zoo als het bestond. Het
tweede stadium deed een poging om ons
dit ons vreemde leven te leeren verstaan.
En het derde stadium had de strekking,
de tendenz om voor dit vreemde leven
sympathie te winnen. Men voelt dit ver-
schil dadelijk, zoo men b.v. de Negerhut
van Mevr. Beecher Stowe als tendenz-roman
legt naast de vroegere neger-romans, die
alleen het Afrikaansche leven zochten te
teekenen.

Slechts houde men in het oog, dat hier
geen chronologische orde bedoeld is. Het
liep niet zoo, dat het eerste stadium eerst
afleef, eer het andere opkwam. Alle deze drie
soorten staan veelal naast elkaar, alleen
met dit verschil, dat in de ééne periode de
ééne, in een daaropvolgende periode de
andere meer den toon aangeeft.

De overgang uit de ridderavonturen tot
deze nieuwe soort romans werd begrippe-
lijkerwijze gevormd door de *Roover-roman*,
waarvan Mendoza in zijn *Lasarillo de Tormes*
reeds in de 16e eeuw den voorlooper gaf.

Het valt toch niet te weerspreken, dat
de roover uit die dagen zekere verwant-
schap vertoonde met het *heldenleven* uit
den ouden tijd, en evenzoo met het leven
der *ridders* op hun sloten. Men denke
slechts aan de roof-ridders, om aanstands-
den overgang te gevoelen.

In die dagen, toen rooverhoofden te
zijn nog een bedrijf was, en in alle berg-
en woudstreken rooverbenden rondzwierven,
vertoonden deze rooverbenden, en vooral
hun hoofdleiden, zeker heroiek karakter.
Ze waren mannen van moed en overmoed,
die voor geen gevaar terugdeinsden, en die bij
al hun roover-exploiten soms eigenschappen
openbaarden van organisatie, van heersch-
macht, en soms zelfs van edelmoeidigheid
en trouw, een enkel maal zelfs van vroom-
heid, gelijk wij ons dat nauwelijks meer
kunnen voorstellen.

Het was dus niet zoo vreemd, dat men
allengs in deze rooverkringen thuis zocht
te geraken, en er belang in stelde, om in
hun leven en hun exploiten een beteren blik
te verkrijgen.

Nu nog doet de Transvaalsche krijg ons
zien, hoe moeilijk het soms is, de grenslijn
tusschen wat voor den één een nationale
held is, en voor den ander geldt als het
hoofd van een nationale rooverbende, scherp
te trekken. Of is het niet zoo, dat in de Eng-
elsche pers gedurig als hoofden van bandie-
ten mannen worden besproken, die voor ons
de nationale helden van den Afrikaanschen
vrijheidsoorlog zijn. En evenzoo nu stond het
destijds in heel wat streken van Europa. Er
waren benden van mannen, die in openbaar
verzet tegen de heerschers leefden, en daarom
door het landvolk niet zelden met eerbied
werden bejegend, en voor bevrijders
werden aangezien.

Maar natuurlijk was de grens evenmin
scherp te trekken tusschen deze moedige,
gevoelende bekampers der tyrannie en de
eigenlijke bandieten. Het ééne soort ging
ongemerkd in het andere over. En we-
derom was de overgang even ongemerkd
tusschen deze eigenlijke rooverbenden, en
de deugnieten in de steden. De roover-
roman en de schelmen-roman vormden wel
beiden slechts ééne categorie met zekere
schakeering. Vandaar dat het bijna niet
mogelijk is, scherp te onderscheiden tus-
schen de eigenlijke roover-roman en de
vagebonden- en bandieten- en deugnieten-
romans, die ten slotte in de romans van
lijfstraffelijke rechtspleging overliepen.

Ook deze soort romans zijn uit Spanje
ons toegekomen, maar ze vonden spoedig
haar navolging in Engeland, Frankrijk en
Duitsland, en op kleinere schaal in schier
alle talen.

Ze trokken vooral de jeugd, en onder
de jeugd de opgroeiende knapen, aan. Ze
spanden, ze boeiden, men droomde van
de verhalen die men gelezen had; en heel wat
angst is er in eenzame nachten, en op
eenzame wegen, door de naverking van
die romansoort op de verbeelding, uit-
gestaan.

Aanvankelijk nu strekte deze soort ban-
dieten-romans uitsluitend om te boeien en
de nieuwsgierigheid te prikkelen.

Al spoedig echter mengde er zich een
ander element in.

Men begon zich af te vragen, hoe men
zulk een bandietenleven te verklaren had,
en begon er zich op toe te leggen, om
psychologisch, historisch en sociaal zich het
opkomen van deze booze verschijnselen in
de maatschappij te verklaren. Het waren
toch ook menschen van gelijke beweging
als wij. En er moest dan toch een oorzaak
zijn, die hen zulk een stout leven had doen
verkiezen, en die maakte dat zij er zich in
thuis gevoelden.

Ook die roovers en bandieten waren niet
uit de heil opgekomen, maar geboren als
wij en uit onze menscheleke maatschappij
voortgekomen.

De ziekelijke richting, om deze verklar-
ing als ycrontschuldiging voor hun misda-

den te doen gelden, kwam destijds nog
niet op. Ze werden nog steeds van normaal-
zedelijk standpunt als schelmen en deugniet-
ten ten toon gesteld. Maar toch sloop
allengs de zucht in, om ook andere, betere
neven-hoedanigheden in hen te ontdekken,
en daardoor ons menschelek gevoel tot op
zekere hoogte met hen te verzoenen.

Waar dan bij kwam, dat van lieverlede
de neiging opkwam, om deze soort romans
ook dienstbaar te maken aan de bestrij-
ding van het kwaad. Zelfs kan men zeg-
gen, dat meer dan één man van de po-
litie door deze soort van romans voor zijn
taak gevormd is, en dat de lijfstraffelijke
rechtspleging er een blik in het bandie-
tenleven door kreeg, die tot bestrijding
ervan en tot finkking van het kwaad bij-
droeg.

Ook de rol die de vrouw in het leven
dezer benden vervulde, begon steeds meer
belangstelling in te boezemen.

Kortom, men begreep, dat het ook hier
een stuk menschelek leven gold, dat de
moeite der kennismaking alleszins waard was.

Bij Dr. A. Kuiper ontvangen voor de
Vereniging Scheurer Hospitaal van N. N.
te Utrecht f 100.

Voor Kootwijks Scholen.

Van den heer J. IJSEBRAND te Amsterdam
ontvangen f 100.—, zijnde contributie door
Z.E.d. voor Kootwijks scholen ontvangen.

D. HULLEMAN,
Kootwijk. Penningmeester.

Uit de Pers.

Dr. Honig van Zeist gaf een uitstekend re-
feraat in het licht over de betekenis van het
schoolwezen voor de Zending.

Hij komt daarin, na een principieele en his-
torische behandeling van het vraagstuk,
de gedocumenteerde en keurig ingezegde is, tot
deze conclusie omtrent den eisch aan onze
Zendingsscholen te stellen:

In de eerste plaats moet dus de school rekening
houden met den aard, het karakter, den godsdienst
en het maatschappelijk leven van het volk, aan
hetwelk men haar brengen wil. Maar in de tweede
plaats dient zij nu ook in overeenstemming te
wezen met het peil der ontwikkeling van het volk.
Want zeker heeft de School de roeping de volks-
ontwikkeling te bevorderen, maar zij mag toch
nimmer vergeeten, dat zij moet beginnen met zich
te richten naar de mate van beschaving, die ge-
vonden wordt. Hierover stemmen alle deskundigen
samen. Trouwens, hoe zou het ook anders kunnen?
Zoo schoon heeft Prof. Wolterjens eens gezegd:
„de opvoedende kracht van het onderwijs wordt
bepaald ten deele door de leerstof, maar vooral
door de methode, waarnaar het onderwijs gegeven,
en de toepassing die er van gemaakt wordt. De
leerstof, in den vorm van kennis of kundigheid
door den leerling opgenomen, vormt zijn geest
doordat zij het denken stof en oefening biedt; want
toch denken dringt uit haren aard alle kennis en
kunst; en verder voert ze den leerling op, doordat
ze hem een gevoel van vertrouwen, moed en macht
schenkt met het oog op de omgeving, waarin hij
zich bevindt. De methode werkt vormend, dat is
opvoedend, daar zij den geest van den leerling in
rechtstreeks contact stelt met den geest van den
onderwijzer, en hem diens invloed laat ondergaan,
en verder het gevoel van orde, kalmitte en voort-
gang verwelt. De toepassing eindelijk van de
medegedeelde kennis of kundigheid vormt voor het
leven, doet het verband tusschen denken, en men
en leven ervaren; leert inzien, dat de geest heerscht
over de stof, werkt tot veelzijdige belangstelling.“
Maar nu mist immers onderwijs, dat geen rekening
houdt met de verhouding der leerlingen, deze
opvoedende kracht geheel. Wat baat de beste leer-
stof, als zij door de jonge hersenen niet begrepen
wordt? Hoe zal er contact zijn tusschen den geest
der leerlingen en tusschen dien van hun onderwij-
zer, als de kinderen maar niet kunnen vasten wat
de meester eigenlijk bedoelt? En hoe zal men toe-
passen in bepaalde levensomstandigheden een leer-
stof, die hoogstens machinaal in het hoofd is opge-
nomen, maar die niet verstaan en nog veel minder
verwerkt is geworden? Welnu, juist wilt dit zoo is,
moet 't wel op teleurstelling uitloopen dat de ge-
meentebestuurder voor lager onderwijs zoo sterk
leek op de school in ons vaderland; en dat de vruch-
ten der particuliere, met name der Zendingsscho-
len, meer zijn, is dan ook grootendeels hieraan toe
te schrijven, dat zij voor meer op den geest he-
schikt geweest zijn. Het Javaansche, Madieesche,
Soembaneesche volksleven staat nu tenmaal
veel lager dan het Nederlandersche, en daarom moet
de leerstof op de volkschool in onze koloniën ook
veel eenvoudiger zijn dan hier te lande. Daarom
dronk ook de volksverteenwoordiger Dr. A. Kuy-
per zoo terecht in zijn rede over de Kerstening van
Indië aan op het subsidiëren van rijkswege „van
een groot aantal scholen op eenvoudigen voet voor
het eigenlijke volksonderwijs. Gelijk ook de heer
Graafland nitiop: „de Gouvernements-inlandsche
school past nog in geen eeuw voor de Indische
Maatschappij. Zij lijf absoluut boven het niveau
van ontwikkeling der maatschappij. Daarom moe-
ten wij terug op onze met te snelle voortgemaakte
scholen; want was het doel der Regering voor de
inlandsche maatschappij een volkschool te stich-
ten, dan is het doel voorbijgestreefd.“

En dan gaat hij aldus voort:

Een derde vereischte voor de inlandsche school
is, dat aan het onderwijs in de Bijbelsche Geschie-
denis en den Christelijken Godsdienst een voortaan-
plaats worde ingeruimd. In een Zendingsschool-
plaats als deze behoort ik ter verdediging hiervan
nauwelijks iets te zeggen. Rechten wij Christenen
reeds zooger aan dat onderwijs voor onze kinderen,
hoe zou het dan nog niet veel meer noodig zijn voor
kinderen van anders, die pas tot het Christendom
overgingen of die nog heidenen zijn. En niet slechts
om de kinderen bekend te maken met den eenigen
Naam onder den hemel tot zaligheid gegeven,
eischen wij dit voor de inlandsche school, maar
wij doen het ook, omdat voor het onderwijs in de
Bijbelsche Geschiedenis zoo vormend inwerkt. Na-
tuurlijk oordeelen onze zendingen niet anders.
Lustlief, slechts, hoe zendingen. Alers betooft
het vak, waar het voornamelijk op aan komt is
de Bijbelsche Geschiedenis.

Al verder:

Ten vierde of ten laatste mag „Handenarbeid“
op de inlandsche school niet ontbreken. Ziet,
gelijk in ons werelddeel op scholen voor minder
bequaam besteed aan het werken met aarde, met
hout enz., om zoo het bevestigingsvermogen te scher-
pen, en de hand te oefenen en de zinnigen te
ontwikkelen, zonder dat te groote inspanning van
het zwakke hoofd wordt gevraagd — zoo dringen
m. i. de deskundigen op dit gebied als de heeren

Inteekenbiljet.

De ondergeteekende, zijnde abonnent op de *Herant*, verklaart in te
teekenen op het werk van Dr. A. KUYPER, *De Gemeene
Gratie, geschiedkundig, leerstellig en practisch toege-
licht*, in drie deelen octavo; voor den prijs van negen gulden.

a. Hij wenscht dit werk te ontvangen zoodra het gereed is, en verbindt
zich vooraf den prijs aan het Bureau van *De Herant* te voldoen.

b. Hij wenscht dit werk te ontvangen in drie afzonderlijke toezendingen,
elk van één deel, en verbindt zich daarvoor drie jaren lang, bij elk
kwartaal, de abonnementsgelden niet f 0.75 te verhoogen.

Hij is als abonnent ingeteekend: c. bij het Bureau van *De Herant*;

d. bij den Boekverkooper

e. bij den Brievengaaier te

NAAM EN VOORNAAM:

WOONPLAATS:

ADRES:

P.S. Men wordt verzocht van hetgeen achter
de a of de b volgt, door te schrappen
wat men niet wenscht, en achter de c, d of
e aan te geven in welk geval men verkeert.

Graafland en Neudenburg er terecht op aan, dat
aan de kinderen der Javanen, Soembanezen, Dajak-
kers enz. op de school eenig handwerk zal worden
geleerd. Zoo wordt de vaardigheid bij hen ontwik-
keld en tevens aan de ouders een voorwiel
ontnomen om hunne kinderen van de school af
te houden.

Een betoog, waaraan hij dan nog de volgende
opmerkingen toevoegt:

Van het uiterste gewicht zijn de vragen: hoe
moet in de opleiding van personeel voorzien en aan
welke vereischten moeten de onderwijzer beant-
woorden? Wat de eerste vraag aangaat, niemand
zal meer na de mislukte proefnemingen bewe-
ren, dat inlandsche jongvolk hierheen moeten
geonden om tot onderwijzers gevormd te worden
vrij algemeen is men van oordeel, dat de onderwijzers
op kweekscholen dienen opgeleid en gevormd te wor-
den. Zoo doet het gouvernement en de mannen die in de
Zending arbeiden, willen niet anders, al geven zij
natuurlijk toe, dat aanvankelijk de opleiding van
onderwijzers wel door den zending in zijn eigen
huis geschieden moest. Bij de oprichting van kweek-
scholen inder eerde de volgende drie zaken wel
ter harte genomen. 1. Men vol-e niet het voor-
beeld van het rijk. De kweekscholen in ons kol-
nien zijn veel te weelderig ingericht en de daaraan
opgelegde inlanders worden veel te hoog gesalarieerd.
Hoogst schadelijke gevolgen heeft deze dwaasheid.
De inlandsche onderwijzers hebben over 't alge-
meen bij zeer middelmatige bekwaamheid gruwelij-
ke veel verbeelding (de kleeding van den amb-
tenaar is hun, die als dandy's voor den dag wil-
len komen, veel te min), voorts maken zij veel
misbruik van drank en spel, terwijl 't hebben van
zware schulden niets bijzonders is. Bij den inlands-
schen onderwijzer vindt zij waarlijk: borduursel
à 80 cts. de el; gordijngood à f 1.50 de el; eders-
eau de cologne, een toiletspiegel n f 30 ge-
neer, bitter, brandy, bier, wijn en champagne. 2. De
directeur en de leeraars van de kweekscholen
moeten niet een kweekscholen copieeren, maar
zij moeten mannen weten te vormen, die voor de
eenvoudige inlandsche volkscholen geschikt zijn.
Nu zit heel wat geleerdheid er bovenop geplakt,
terwijl degelijkheid (rij 't ook minder omvattende)
kennis ontbreekt. 3. De leeraars van de kweekschool
moeten vooral de directeur van de kweekschool,
dient in de eerste tientallen van jaren een buiten-
gewoon man te zijn. Na wat ik aanvoerde over de
vereischten, waaraan de lagere school in Indië moet
voldoen, stemt mij mij dit toe, niet waar? De
directeur moet kunnen vaststellen, welk onderwijs
nu eigenlijk noodig is voor het volk, waaraan hij
wijlen, en de leeraars van de kweekscholen
moeten niet een kweekscholen copieeren, maar
zij moeten opleiden en bekwaamen, dat zij juist
dat onderwijs vermogen te geven. Waar dit terrein
nu nog verlaten braak ligt, moet vooreerst de
directeur wel een man weten van superieure gaven,
en (terloops zij het gezegd) van den Heere zij
afgebeden, dat zulk een directeur voor onze Keu-
chenius School door de tien Deputaten gevonden
moge worden.

En wat voor een man de hoofdonderwijzer aan
de lagere school school zijn moet? Laat br. Albers
't ons eens zeggen. „Aan den zending onderwijzer
moeten hooge eischen gesteld worden. In de eerste
plaats moet hij een Christen paedagoog zijn.
Iemand, die bij machte is het volk, welke kinde-
ren hij onder zijn invloed wenscht gebracht te
zien, te leeren kennen in zijne eigenaardigheid en
zijn onderwijs spookend in te richten, dat het, ter
wij hij rekening houdt met 't volks eigenaardigheden,
dat doel bereikt, dat hij met zijn onderwijs zich heeft
voorgesteld. Dit is geen kleingheid. Van zulke man-
nen vindt men er geen 13 in een dozijn, maar het
zijn ook geen ideaal-menschen, men vindt ze, men
kan ze vormen. Alleen men zoekt ze voorloopig nog
niet onder de inlanders. Daar zijn inlandsche hel-
pers, die schrandter mogen genoemd worden, die,
wat gemakkelijke van leeren aangaa, menig Hol-
landsch kind echter zich laten; alleen vindt men bij
hen geen paedagogische talenten. De geschiedenis
van Java's vorsten is hiervan het groote en onweer-
spreeklijk bewijs. De leiding eener Zendingsschool
dus, en dit is onze conclusie, mag niet toevertrouwd
worden aan inlandsche helpers, niet opgedragen aan
een wel onderwezen, niet goote kwaliteiten be-
zaaid Europeaan, die zijn doel in het oog weet te
vatten, en de middelen, waarover hij beschikt,
zoodanig weet te kiezen en aan te wenden, dat
hij dat doel bereikt.“ Tot zoover de heer Albers.
Lët echter op het woord voorloopig. Immers als
de Theol. School voor studenten in de Theologie
en de Kweekschool voor onderwijzers op Java
geopend zijn — Si Balaka heeft er onlangs nog
bij vernieuwing in zijne brieven aan herinnerd —
dan moet Midden Java alereerst beaard door
Javanen die zich tot God leeren bekeeren.

Zie ik wel, dan blijft nu nog slechts één hoofd-
punt ter bespreking over. De vraag: in welke
verhouding dient de school te staan tot den
overigen Zendingarbeid? Hierover nog dit. 1. De
School behoort tot de hulpmiddelen. Nooit mag dit
uit het oog verloren. De prediking des Evangelies
is het eerste en het voornaamste. Waar nu onze
gelmiddelen beperkt zijn, daar moet men bij de
oprichting van scholen voorzichtig zijn. Gaf dan
ook het Rijk aan kweekscholen en lagere scholen
niet zulk een flink subsidie — slechts enkele oede-
scholen zouden door de Gereformeerden op ons
arbeidsveld geopend kunnen worden. Maar al kan,
dank zij de subsidie, veel meer gedaan, toch houde
men er steeds rekening mee, dat onze gelden in
de eerste plaats voor de prediking des Woords
besteed moeten worden. 2. Voorloopig zullen wij
ons wel moeten blijven behelpen met de scholen
en de inlandsche onderwijzers, die wij nu hebben
— maar dringend noodig is toch, dat de Keuche-
nius-School nu spoedig worden een kweekschool voor
inlandsche onderwijzers en dat ook naast br. Zu-
dema enkele Nederlandse onderwijzers naar
Indië gezonden worden, opdat althans te Poer-
woredjo, te Djocja en te Melio goede lagere scholen
kunnen worden geopend. 3. In den eersten tijd
zullen deze scholen wel van uit Nederland door

de kerken in overleg met den onderwijzer en den
missionairen predikant ter plaatse bestaard moeten
worden. Maar wenselijk blijft toch m. i. dat in
Indië door onze Gereformeerden een algemeene
vereniging worde opgericht, die de Keuchenius-
School overneemt, en dat te Poerworedjo enz.,
plaatselijke schoolverenigingen worden gevormd,
die de inlandsche school besturen. Natuurlijk moe-
ten dan deze Algemeene Vereniging en de plaats-
elijke verenigingen financieel door de Gerefor-
meerden hier te lande gesteund. 4. De plaatselijke
schoolverenigingen vormen een bond en kiezen
een bestuur, dat in onderwijzaaken voorlichting
geeft, de scholen inspecteert, geschillen behan-
delt enz.

Zulke referaten kunnen van uitnemenden in-
vloed zijn.

Ze maken een einde aan de holle phrase, en
gaan historisch en paedagogisch op de zaak
selve in.

Officiële Berichten

Classis 's-Gravenhage.

De Classis 's-Gravenhage van de Gerefor-
meerde kerken heeft in hare vergadering van
12 Febr. 11 praeparatoir onderzocht den Eerw.
heer J. E. Goudappel, Theol. Cand. te Delft,
en hem met algemeene stemmen beroepbaar
gesteld in de Geref. kerken in Nederland.
Namens de Classis,
J. G. KURST, Actuaris.

Classis Sneek.

Namens de Classis Sneek wordt aan de Geref.
kerken bericht, dat in hare vergadering van
13 Febr. 11, met goed gevolg praeparatoir zijn
geëxamineerd de Candidaten K. Sybrandus van
Scharnegoutum en S. Hulsmaans van Sneek, en
beroepbaar zijn gesteld voor de Geref. kerken
in Nederland.

Namens de Classis,
P. ERINOA, h. t. Scriba.

Namens de Classis Dordt.

De Classis Dordrecht heeft in hare vergade-
ring van 13 Febr. praeparatoir geëxamineerd
den Candidaat J. Bakker en hem beroepbaar
gesteld in de Geref. kerken.

Namens de Classis Dordt,
H. G. DE JONGE, Actuaris.

De deputaten voor de hulpbehoevende ker-
ken in de provincie Zuid-Holland zien zich
genoodzaakt het volgende ter algemeene kennis
te brengen:

a. door hen is 29 Mei 1900 aan de generale
deputaten, naar Art. 13 D. K., bericht inge-
zonden, dat de kerken van Zuid-Holland, we-
gens verhooging van uitgaven door nieuwe pen-
sioneeringen en emeritaatsverklaringen, met den
besten wil niet meer dan f 500 in dit Synode-
jaar kunnen bijdragen aan de generale kas;

b. dat voorts de particuliere Synode van
Zuid-Holland op hare vergadering van Juni 1900,
f 500 op de begroting heeft uitgetrokken voor
de generale kas; aan welke som derhalve depu-
taten gebonden zijn;

c. dat eerst 16 Augustus 1900 van de gene-
rale deputaten en schrijven is ontvangen, met
de mededeeling, dat de kerken van Zuid-Hol-
land in dit jaar voor f 1440 zijn aangelagen,
terwijl uit niets blijkt, dat de generale depu-
taten ook maar enigzins met het bericht van
29 Mei rekening hebben gehouden;

d. dat deputaten der provincie Zuid-Holland
daarom geprotest

Aan de Redactie van

„DE HERAUT“

96, Warmoesstraat,

AMSTERDAM.

Theologische School en der Vrije Universiteit, gemeenschappelijke pogingen worden aangewend, om te komen tot eenheid in de opleiding tot den dienst des Woord, voor de Gereformeerde kerken in Nederland.

Namens de classis Edam,
G. VAN WIJNGAARDEN, Scriba.

Buitenland.

Noord-Amerika. Moeilijkheden waarmede Nederlandsche en Deutsche kerken hebben te worstelen.

Het verwondert ons steeds, wanneer wij den toestand van het onderwijs in Noord-Amerika indenken, dat de Christenen aldaar niet krachtiger ook op politiek terrein den strijd aanbinden voor de bijzondere Christelijke school. Wel is waar, wordt op de openbare school in de Vereenigde Staten de Bijbel gelezen, maar wijl die school moet toegankelijk zijn voor kinderen van alle gezindten (en het gezindten-aantal is legio) kan en mag het onderwijs niet een positief Christelijk karakter dragen.

Wel zijn er bijzondere Gereformeerde, Lutherische en andere scholen. Maar deze verkeeren in een kwijnenden toestand. De openbare, neutrale scholen staan voor alle kinderen open, en als daarvan gebruik gemaakt wordt, behoeft men daarvoor geen penning schoolgeld te betalen. Omdat de openbare school door alle belasting betalende burgers onderhouden wordt, zijn de schoolgebouwen en de leermiddelen in een uitstekenden toestand, terwijl de onderwijzers uit de openbare kassen ruim bezoldigd worden. De bijzondere scholen kunnen daartegen niet concurreren. Men moet zich behelpen met onvoldoende leermiddelen, terwijl men ook geen voldoende aantal onderwijzers kan aanstellen. Het gevolg is, dat de bijzondere scholen in miscrediet geraken. Ze krijgen haast geen kinderen en komen daardoor steeds meer in verval. Dat is vooral het geval in het oostelijk deel van het land. Daaruit is de bloei der Zondagsscholen in Amerika te verklaren. Die scholen moeten goed maken of aanvullen, wat de openbare scholen bederven of missen. Er is nog een zaak, waardoor de bijzondere scholen niet tot bloei kunnen komen. De Lutherische en Gereformeerde kerken in Noord-Amerika, zijn voor een groot deel vergaderd uit landverhuizers uit Nederland, Duitsland enz. Die landverhuizers betrekken predikanten, die in de Nederlandsche, Deutsche, Zweedsche taal hun het Woord van God moeten verkondigen. Maar de kinderen der emigranten leerden over het algemeen in de Engelse taal uitdrukken, en hunne kindskinderen kennen de taal hunner vaderen haast in het geheel niet meer. Het gevolg daarvan is natuurlijk, dat het opkomend geslacht de kerken, waarin in 't Hollandsch, Duitsch, Zweedsch gepredikt wordt, niet meer bezoeken. Wanneer zij ter kerk gaan, is het bij de Episcopalen, Presbyterianen en anderen, in welke gemeenten men in 't Engelsch het Evangelie verkondigt. Sommige Deutsche kerken hebben, om toch niet alle leden te verliezen, weekgodsdienst oefeningen georganiseerd, waarbij dan in het Engelsch gepredikt wordt. Maar het blijkt, dat op den duur daarmede de gemeente niet bijeengehouden wordt. Daarom ging men er toe over, bijzondere scholen te stichten, alwaar de kinderen niet alleen in Gods Woord en in den Catechismus, maar ook in de taal hunner kerk werden onderwezen. Sommigen vinden dit onnoodig en laten hunne kinderen stichting zoeken in een kerk, waarin in het Engelsch gepredikt wordt, overtuigd, dat, indien men in Amerika zijn tweede vaderland gevonden heeft, men ook de taal die daar gesproken wordt, dient over te nemen. Eene school, die als de meeste Christelijke scholen is ingericht, achtte men daarom onbruikbaar. Uit dit alles is het te verklaren, dat het bijzonder onderwijs in Noord-Amerika niet tot ontwikkeling komen kan.

Het vraagstuk van de taal is evenzeer voor de school als voor de kerk schier niet op te lossen. Voor het vergaderen van de aankomende landverhuizers is het noodig, dat in het Nederlandsch of Duitsch gepredikt wordt. Maar om het opkomend geslacht bij de kerk der vaderen te houden, en te verhinderen, dat het naar de Engelse bisschoppelijke kerk overgaat, en er tegen te arbeiden, dat de jongelieden niet tot onkerkelijkheid of onverschilligheid vervallen, moet er in het Engelsch gepredikt worden. De predikanten die de Gereformeerde of Lutherische kerken dienen, werden in den regel beroepen met het oog op de oudere leden, die aan de taal van het oude vaderland gehecht zijn.

Zoolang er nu maar genoeg landverhuizers uit Nederland, Duitsland enz. komen, kunnen de kerken die eene niet-Engelse taal hebben, zich wel staande houden, door toevoer van buiten. Doch nu die stroom trager vloeit, hebben voo al de Deutsche Lutherische gemeenten een zwaren strijd voor haar bestaan.

Dat die moeilijkheid van de taal niet de eenige is, waarmede de kerken in Amerika te

worstelen hebben, blijkt uit het volgende stukje van Prof. Dosker, dat wij in de *Hofe* van 16 Jan. vonden:

„Dat wij hier in de zestiende eeuw een groote geestelijke worsteling tegemoet gaan, wordt door niemand betwijfeld. Een stroom van beslist moderne gevoelens heeft zich over ons ontslast en de wateren worden steeds breder en dieper. Een beroemd Amerikaansch predikant te Grand Rapids sprak het, in een onlangs gehouden vergadering van de predikanten der stad, openlijk uit — dat men betrekkelijk weinig meer maakte van den dood van Christus, het ging om Zijn leven meer dan om Zijn dood. De hel bestaat in het proeven van de wrange vruchten der zonde, die hemel is het genot der deugd. Beiden behooren tot dit leven. — Die klanken zijn voor ons, die het Nederlandsch modernisme kennen, zoo droefvuldig bekend. Daar maakte het modernisme *fiasco*, hier zal het dat zeker ook doen. Maar o de bange dagen, die tusschen den terugkeer des verloren zoon liggen en tusschen zijn heengaan! O de zwijnendraf in plaats van brood, de slavernij in den vreemde, inplaats van het kinschap in 's vaders huis! Laat ons waken en bidden, opdat wij niet in verzoeking komen.“

Gemengd nieuws.

Men deelt in de bladen mede, dat in Spanje een 3 a 400 priesters in opstand verkeeren tegen hunne bisschoppen. Zij beklagen zich over het despotisme, waarmede de over hen gestelde kerkelijke overheid handelt. De ontevreden priesters hebben een woordvoerder in den geestelijke Prijs y Ordes, die een eigen orgaan *El Urban* redigeert. Doch dit werd van hooger hand opgeheven. De oproerige priesters hebben toen een ander blad opgericht onder den titel van *El Comopolito*, en om bevrijd te blijven van de inmenging der Spaansche regering, droeg men de uitgave daarvan op aan een Engelschen uitgever te Barcelona.

Wij hebben niet veel verwachting van deze beweging, evenmin als van die in Frankrijk waar onderscheiden Roomsche priesters het juk der Hierarchie schijnen moede te zijn, zonder zich onder het zachte juk van Christus te willen buigen. Het komt ons voor, dat het streven van de Spaansche en Fransche priesters, die hunne ondergeschikte positie moede zijn, behoudens enkele uitzonderingen, voortkomt uit het revolutionaire beginsel. Wanneer men zich van Rome afscheidt, omdat men door den geest der revolutie is aangegrepen dan vinden wij hierin niets verblijdend. Daarom zwepen wij niet met de slof van Rome's beweging in Oostenrijk omdat wij vrezen dat het beginsel dat alleen den stoot geven kan tot ware reformatie, ontbreekt.

Dat de Roomsche regeringen weinig met der gelijke bewegingen ingesnoemd zijn, is te verstaan.

Te Frankfurt is de laatste Rothschild gestorven. Het is bekend, dat het geslacht der Rothschilds zijn bakermat in Frankfurt heeft gehad, in welke stad er jaren lang joodische kapitalisten van dien naam woonden. De laatste financier van dien naam had een pater Jesuit tot onderwijzer, maar desantetegenstaande werd hij een ijverig voorvechter voor de instellingen van Mozes en van den Talmud. Niemand hield getrouwen den Sabbath dan hij, ook was hij de weldoener van zijn volk, daarvoor offerde hij elk jaar zeer veel behalve het tiende deel van zijn inkomsten. Ook door zijn gronlige kennis van den Talmud en door zijn ijver voor allerlei philanthropische stichtingen voor de armen van zijn volk, had hij grooten invloed. Menschen die hem in zijn arbeid gekend hebben, zeggen dan ook, dat zijn voorbeeld te schamen was voor menig belijder van den Christus.

WINCKEL.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Wirdum, D. Pol, cand. te Kampen. — Oolingslaan, J. A. Mulder, te Kockengen. — Heteren en Randwijk, J. E. Goudappel, cand. te Delft. — Oldekerk, G. Wierma, te Steen. AANGENOMEN: Grijskerke, J. J. Koopmans, te Heinkensand. — Almelo, P. A. Veenhuizen, te Workum. — Noord-Scharwoude c. a., J. Schoonhoven, cand. te Alkmaar.

BEDANKT: Lollum c. a., W. W. Meijnen, te Wirdum c. a. — O. en W. Souburg, W. den Hengst te Veenendaal. — Heerjansdam, Waddingsveen, Woon c. a. en Koudekerke, J. Schoonhoven, cand. te Alkmaar. — Gouda B. en Anjum J. A. de Vries, te Fijnaart c. a. — Zevenbergen, J. Douma, te Spijkernisse. — Herwijnen, J. W. A. Notten te Velp.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Maassluis, J. D. Idenburg, te Hillegeraberg. — Middelburg (vac. Dr. A. B. ter Haar Romany), H. Jonker, te Hattem. — Makkum, W. Voors, te Haskerhorne. — Oosterzee en Echten, J. Ankermann, cand. te Utrecht. — Holwerd, J. Bujskool, te Anloo. — Eisinge, J. A. de Vries, te Visvliet. — Renswoude, J. E. Bijl, cand. te Delft. — Aduard, J. Rans, cand. te Leiden.

AANGENOMEN: Bakkeveen, A. Tiesen, cand. te Groeningen. — Borculo, W. D. van Leeuwen Boomkamp, te Zwartwaal.

BEDANKT: Krommeniedijk en Hoogwoud, A. J. Werner, te Hem c. a. — Oostende, R. Torenbeek, te Vollenhove. — Goudriaan c. a. O. Groenewoud, te Ee. — Elst en Moerdijk, P. Gijzen, cand. te Aalsmeer. — Ouddorp, G. Slagmolen, te Herkingen. — Beusichem, Th. H. Ph. van Papenrecht, te Nieuwland. — Meenwen, J. P. L. A. de Jagher, cand. — Reilen, H. A. E. Heineken te Hijkersmilde en Kloosterveen.

Advertentien.

De Heer en Mevrouw J. SCHIPPERS—DE NIET, geven kennis van de geboorte van een ZON.

Vlaardingen, 1 Maart 1901.

Heden overleed in haren Heere en Heiland, na een langdurig en smartelijk lijden, mijn geliefde Echtgenoot en der kinderen zorgdragende Moeder,

TRIJNTJE PEEREDOOM,

in den ouderdom van ruim 56 jaren.

K. VISSER.

Marken, 5 Maart 1901.

Langs dezen weg danken wij allen voor de belangstelling en deelneming ons betoonde na het ontlapen van mijne Echtgenoot, onze Moeder en Behuwdmoeder.

G. DE RIDDER.

A. C. DE RIDDER. *Alfen a'd Rijn.*

G. J. DE RIDDER.

M. DE RIDDER—VELDEERS.

A. E. CHR. DE RIDDER.

Amsterdam, 7 Maart 1901.

Voor de vele buitengewone en hartelijke deelneming mij betoonde, bij het overlijden mijner geliefde Echtgenoot,

Mej. C. J. DE SWAAFF, geb. Hess,

betuig ik, ook namens wederzijdsche Familie, mijn hartelijken dank.

De Heere maakt alles wel.

W. N. DE SWAAFF.

's Gravenhage, 9 Maart 1901.

Rembrandtstraat 83.

Packard Orgels,
Esteij Orgels,
Chicago Orgels,
Karn Orgels,
Doherty Orgels.

Steeds in groote sortering voorhanden in de Magazijnen van

GOLDSCHMEDING'S
ORGELHANDEL,
Warmoesstraat 141 en
Keizersgr. 303, h. Wolvenstr.,
AMSTERDAM.

Uitnodiging tot kennismaking.
Catalogus op aanvraag gratis.

Binnen enkele dagen verschijnt:

De authentieke Tekst
der

Liturgische geschriften,

GEHANDHAARD TEGEN

Prof. Dr. M. A. GOOSZEN,

DO R.

Dr. H. H. KUYPER,

Hoogleraar aan de Vrije Universiteit.

Prijs f 0.60.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

BOEKHANDEL.

VOORHEEN

Amsterdam.

Pretoria.

HÖVEKER & WORMSER.

Wed. P. VAN EIJK & ZONEN,
(voorheen JOHANNES KRAMER & Co.),
Dam 15-17 en Vijgendam 12.

Koopen en verkoopen EFFECTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden en Zilveren MUNTEN en vreemde BANKNOTEN. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO tot dagelijks vast te stellen rentekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering

Gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 729.

Maatschappelijk Kapitaal: Een Millioen Gulden.

Commissarissen:

Mr. Th. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNING VAN DER OYE

Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SERET.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen KAPITAAL en LIJFRENTE tot elk bedrag.

BREEBAART'S
ORGELHANDEL,
Damrak 22, Amsterdam.
Vraag Catalogi.

L. G. WEISZ & Co.
Commissionairs in Effecten,
WESTERMARKT No. 21
AMSTERDAM.

ZADEN
VOOR
ELKEN
TUIN.
D. TURKENBURG,
Hofleverancier
van Hare Majesteit
Koningin Wilhelmina,
BODEGRAVEN.
De Pijscourant van Zaden van
ruim 1200 soorten van Groenten,
Kruiden, Bloemen, Landbouw-
gewassen enz. enz., van afbeeldingen voorzien, is
gratis verkrijgbaar.
De levering der zaden is franco,
ook bij kleine hoeveelheden.

A. DE ROODE & Co.,
(SCHIEDAM, Opggericht 1878.)

PAIRIKANTEN VAN

Oleïne en Loog.

Zeepoeder en Vetsaagmeel.

Prima qualiteiten, concurrerende prijzen.

Homoeopathische Apotheek

van

ALBERT SOMMER,

Duitsch gediplomeerd Apotheker,

Heiligenweg, hoek Singel, Amsterdam.

Alle mijne geneesmiddelen komen in den handel onder nevens staand handelsmerk. Ik verzook dus mijne clientele wel te willen letten op dit fabrieksmerk en tevens op het etiket der flesschen, dragende den naam der firma.

Homoeopathische Apotheek ALBERT SOMMER, Amsterdam.

In geval een van beide op eenig voorwerp ontbreekt, kan ik voor de denge

lijkheid niet instaan.

Dezer dagen zag het licht:
Gods kinderen van Ur

DOOR

J. H. FERINGA.

MET TALRIJKE ILLUSTRATIEN VAN

CHR. KOPPENOL.

(I. Het land, dat Ik u wijzen zal; II. De stad van den Vredesvorst; III. De gunsteling van Apsas; IV. Hebreërs in Egypte; V. De poort van Hebron; VI. De dienstbaarheid in Israël; VII. In dagen van strijd; VIII. Het nieuwe Jeruzalem.

Prijs f 4.75. In fraaijen stempelband f 5.50.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

BOEKHANDEL.

Amsterdam.

Pretoria.

HÖVEKER & WORMSER.